

Çocuk Koruma

Eylen Şavur

Antalya-Mayıs 2015

Oturum Hedefleri

- Acil durumlarda çocuk korumaya yönelik ana ilke ve yaklaşımlar
- Acil durumlarda çocuk korumaya ilişkin stratejiler, ölçütler ve müdahale yöntemler

Çocuk Kimdir?

- Kimin çocuk, ergen ya da genç olarak kabul edildiği konusunda evrensel olarak belirlenmiş tanımlamalar yoktur. Biyolojik yaş tanımlama yapmak için yeterli değildir.
- Çocukluk olgusu farklı ortamlarda çok farklı biçimlerde anlaşılabilir. Yalnızca fiziksel ve ruhsal gelişimi değil ayrıca sosyal ve kültürel ortamı da göz önünde bulundurmak gerekir.
- Çocuklar ve ergenler başkalarına olan bağımlılıkları nedeniyle özellikle savunmasız durumdadır ancak sahip oldukları potansiyeli önemsemek gerekir.
- Çocuğu merkeze alan bir durum analizi, belirli koşullardaki çocukların ihtiyaçlarını belirlemek ve karşılamak açısından önem taşır.

Çocuk Kimdir?

- BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989)
Madde 1:
- *'Çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan'*
- 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (2005):
- *"Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi"*
- *Türk Medeni Kanununa göre;*
- *'evlenerek ergin olduğu onaylansa dahi 18 yaşını doldurmamış kişiler'*
- çocuk olarak kabul edilir.

-
- Koruma nedir?
  - Korunacak olan kim?
  - Kime ya da Neye karşı korunacak?
  - Kim koruyacak?

Acil Durumlarda Çocuk Koruma

‘Acil durumdaki çocukların istismar, sömürü ve şiddete maruz kalmalarını önlemek ve bu durumda olanlara yardım etmek’

Korunma İhtiyacı Olan Çocuk (SHK 2828)

- a) Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede,
- b) İhmal veya istismar edilmiş,
- c) Suç mağduru,
- d) Ana veya babasız, ana ve babasız,
- e) Ana veya babası veya her ikisi de belli değil,
- f) Ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilmiş,
- g) Fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen,
- h) Suça itilen çocuklardır.

‘Çocuk koruma yaklaşımı’

‘Çocukların korunması tüm toplumu ilgilendiren bir meseledir. Çocuk koruma yaklaşımı;

- *kız ve erkek çocukların şiddetten ve istismardan uzak olduğu,*
- *geçersiz sebeplerle aileden ayrılmaların önleniği,*
- *kanunlar, hizmetler, davranışlar ve uygulamalar sayesinde çocukların korunmasızlığının en aza indiği,*
- *bilinen risk faktörlerinin ortadan kalktığı ve çocukların zorluklar karşısında güçlendiği koruyucu bir çevre oluşturmayı amaçlamaktadır.*

İnsan haklarını temel alan bu yaklaşım, önleme konusuna dikkat çekmekte; çocukların korunmasına yönelik ulusal kapasiteyi güçlendirerek yardımların etkinliğini arttırmaktadır.

Sonuç olarak, bu yaklaşım çocukların üstlendikleri rol ve sahip oldukları gücü koruyucu çevrenin güçlendirilmesinde önemli faktör olarak görmektedir.’

Çocuk Koruma Alanları

- Birincil bakıcıların kaybolması / kaybedilmesi
- Bakıcılarından Ayrılan ya da Kaybolan Çocuklar
- Afet ya da çatışma dolayısıyla yaralanmalar ve hastalıklar
- Irk, dil, din, kültür ve sosyal statü yüzünden ayrımcılığa uğrama
- Toplum içinde ya da insani yardım çalışanları tarafından istismar
- Savaş güçlerine katılma
- Kaçakçılık / Sömürü
- Yetimhanelere yerleştirilme
- Okuldan ayrılma
- Çocukları güvende tutan aktivitelerin eksikliği
- Temel hizmetlerin eksikliği
- Çocuklar tarafından yönetilen evler...

Alıştırma

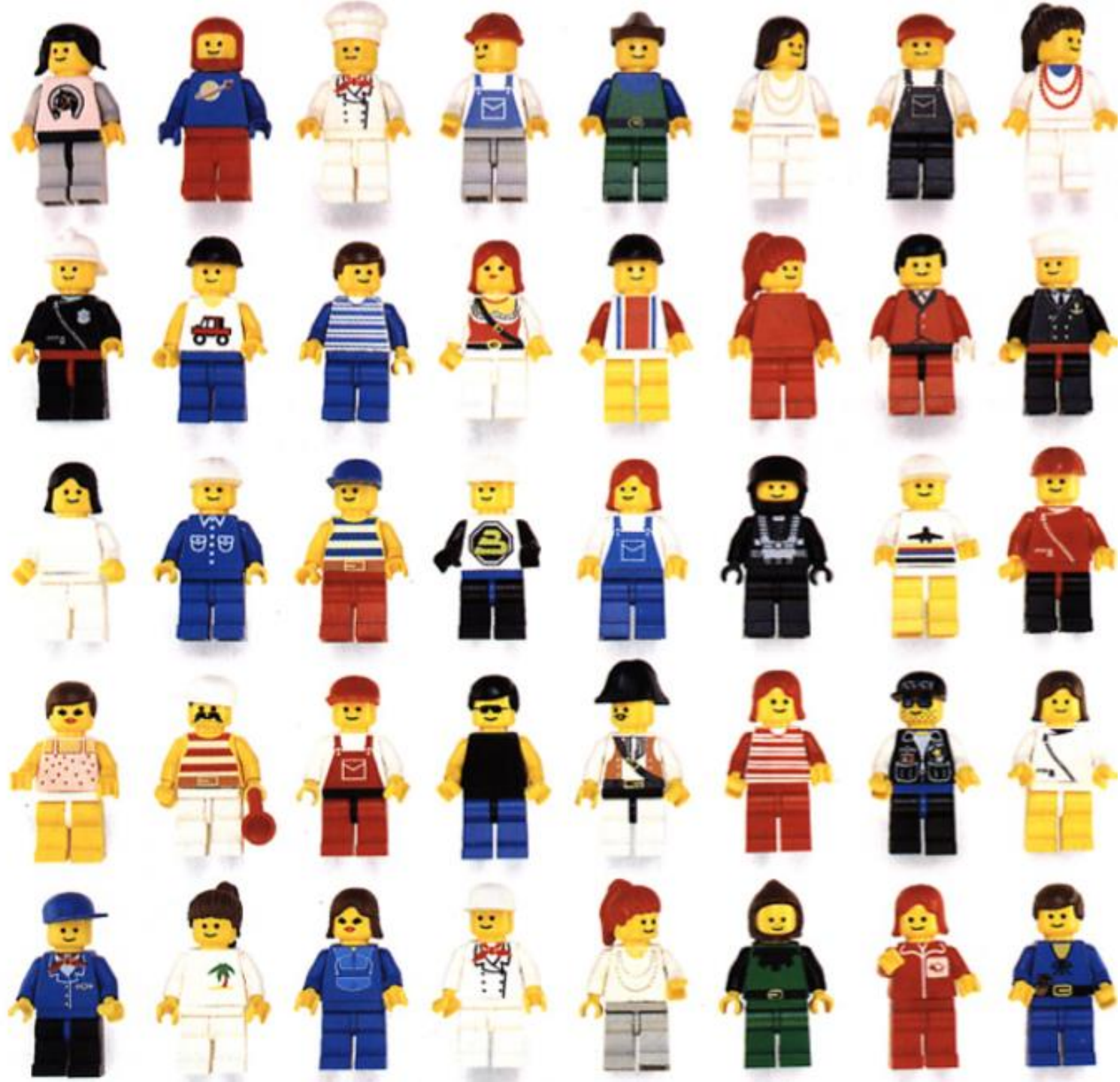
Samira'nın durumuna uygun koruma konuları nelerdir?

Beden Haritalama

1. Bir çocuk resmi çizerek ona isim verin
2. Acil durumların çocukları (olumlu ve olumsuz olarak) nasıl etkilediğini çizdiğiniz resimleri kullanarak tartışın
3. Çizdiğiniz çocuğu katılımcılarla tanıştırın

Vücutun bölümleri	Çocuklar acil durumlardan nasıl etkilenir
Baş	Zihinleri; Düşünme şekilleri; Öğrenme biçimleri
Göz	Gördükleri şeyler
Kulaklar	Yetişkinler ve akranlarından duydukları şeyler
Ağız	Yetişkinlerin onlarla konuşma şekilleri; Çocukların yetişkinler ve akranlarıyla konuşma şekilleri
Gövde	Sağlıkları; fiziksel güvenlikleri
Kalp	Hisleri; Kendilerine destek olanlara ilişkin düşünceleri; Kendilerine artık destek olmayanlara ilişkin düşünceleri
Eller ve Kollar	Yaptıkları etkinlikler; Yapamadıkları faaliyetler
Ayaklar ve Bacaklar	Gittikleri yerler; gidemedikleri yerler

Acil Koruma Kapsamındakiler

- **Sığınmacılar**
- **Sığınma arayanlar**
- **Vatansızlar (ya da bu riski taşıyanlar)**
- **Ülke İçinde Yerinden Edilenler (IDPs)**
- **Sürgün tehdidi altında olanlar**
- **Yurda dönenler**

Acil Koruma Kapsamındakiler

46%

sığınmacı

54%

vatansız

ÇOCUK

47%

IDPs

56%

kampta yaşayanlar

Çocuk Koruma Çerçevesi

6 Temel Hedef:

1. Çocuklar yaşadıkları, eğitim gördükleri ve oynadıkları alanlarda **güven** içerisinde olmalıdır
2. Koruma programlarına çocukların **katılımı** sağlanmalıdır
3. Çocukların **çocuk dostu uygulamalara** erişimleri sağlanmalıdır

Çocuk Koruma Çerçevesi

6 Temel Hedef:

4. Çocuklar **resmi kayıt** altına alınmalıdır
5. **Özel desteğe** ihtiyaç duyan çocuklara destek verilmelidir
6. Çocukların **yüksek yararını** sağlayacak kalıcı çözümler bulunmalıdır

Kimstesiz ve Ailesinden Ayrı Düşmüş Çocuklar

Tanımlar

Kimsesiz çocuk: anne babasından VE diğer akrabalarından ayrılmış olan VE kendisine bakacak kimsesi bulunmayan çocuk.

Ailesinden ayrı düşmüş çocuk: anne babasından ya da kendisine bakan yasal ya da ananevi bakıcılarından ayrılan diğer akrabalarıyla birlikte olan çocuk.

Öksüz-yetim: anne babası hayatını kaybetmiş durumdaki çocuk.

Temel - İkincil Ayrılık Farkı

Temel ayrılık

- Acil duruma bağlı olarak aniden yaşanır
- örn. Anne baba hayatını kaybeder ya da çocuklar göç sırasında ayrı düşerler

İkincil Ayrılık

- Acil durumun dolaylı etkileri (örn. Yoksulluk) sonucunda yaşanır
- örn. Çocukların yetimhaneye yerleştirilmesi

Ayrılığın Gerekçeleri

İstek dışı ayrılıklar

- Bir saldırının yarattığı karmaşa sırasında çocuklar kaybolur
- Anne baba ya da bakıcılar hayatını kaybeder
- Aile bölgeden kaçmak zorunda kaldığında çocuk (hastane, okul vb. yerlerde) ailesinden uzaktadır
- Kaçırılır
- Anne baba/bakıcı tutuklanır ya da göz altına alınır

Ayrılığın Gerekçeleri

İsteğe bağlı ayrılık

- Çocuk güvenlik endişesiyle geçici bir süre için akraba/komşu/tanıdıkların yanına bırakılır
- Çocuk anne baba/bakıcı olmaksızın başka yere gönderilir (örn. anne babası memlekette kalırken çocuk akrabalarıyla birlikte sığınmacı kampına gönderilir)
- Anne baba daha iyi bakılacağı umuduyla çocuğu bakımevine bırakır

Ayrılığın Gerekçeleri

İsteğe bağlı ayrılık

- Çocuk taciz, çalışma ya da benzeri nedenlerle ayrılmaya karar verir
- Çocuk (intikam, ailesini koruma ya da başka çaresi olmadığı için) silahlı gruplara katılır
- Acil durum sırasında çocuk/bakıcılar başka bir ülkeye geçici olarak sığınır

Ayrılığın Gerekçeleri

İsteğe bağlı ayrılık

- Anne baba başka bir bölge ya da ülkeye (iş için) göç eder
- Çocuklar sağlık ya da başka nedenlerle tahliye edilir
- Yardım kuruluşları yardım faaliyetlerini ailenin ayrı düşmesine neden olacak biçimde yürütür
- İnsan ticareti

Müdahale

(Ailesinden Ayrı Düşmüş ve Kimsesiz Çocuklara Yönelik)

Koruma

Kimlik tespiti & kayıt

Yeniden birleşme sonrası takip

Kayıp Aile üyelerinin aranması & alternatif bakım

İstismar ve Cinsiyete Dayalı Siddet

Tanımlar

İstismar

Çocuğun bir başka kimsenin, **yararını, kârını** ya da **tatminini** sağlamak amacıyla çoğu zaman çocuğa zarar verecek şekilde ve adaletten uzak biçimde **kullanılması** durumuna denir. Böylesi uygulamalar çocuğun fiziksel, ruhsal sağlığına ve de eğitim, ahlak, sosyal ve duygusal gelişimine **zarar verir.**

Tanımlar

Cinsiyete dayalı şiddet

Bir kimseye onun oynadığı **cinsel rolden** kaynaklanan **güçsüzlüğüne** bağlı olarak verilen **her tür** fiziksel, cinsel ve ruhsal **zarar**.

Tanımlar

Cinsel şiddet

Bir kimseye karşı **zor kullanarak** gerçekleştirilen (cinsel birleşme, cinsel ilişkiye zorlama, istemediği halde cinsel yorumlarda bulunma, cinsel meta olarak kullanma vb.) **her tür cinsel eylem.**

İstismar ve CDŞ'in Sonuçları

- Sağlık
- Fizyolojik/ruhsal
- Sosyal/ekonomik

CDŞ'e Yönelik Programlar

Hem Önleme Faaliyetlerini Hem de Müdahale Etkinliklerini

İÇERMELİDİR

çünkü

Altta yatan gerekçeleri
& diğer unsurları

Sonuçları

HEDEF ALIRLAR

Kapsamlı Müdahale

Zararlı sonuçları en aza indirip daha fazla yaralanma, stres ve kayıp yaşanmasını önleyin

Bu hizmetler arasında eşgüdüm ve işbirliği sağlayın

Çocukların silahlı gruplara katılması ya da kullanılması

Tanım

Silahlı bir kuvvet ya da gruba katılmış çocuk ifadesi 18 yaşından küçük olmakla birlikte silahlı bir kuvvet ya da grup tarafından silah altına alınmış ya da kullanılmakta olan kimseler için kullanılır.

...çocukların **herhangi bir şekilde** savaşçı, aşçı, haberci, casus ya da cinsel amaçlar için kullanımını kapsar ancak bunlarla sınırlı değildir.

Paris Sözleşmesi

Silah Altına Alınmanın Önlenmesi ve Müdahale

- Riskler ve zararlar konusunda farkındalık yaratılması
- Çocukları bu şekilde davranmaya iten yöntem ve gerekçelerin gözlenmesi
- Hesap verebilirliğin sağlanması
- Çocuk, genç ve topluluklara alternatif sunulması
örn. Eğitim, iş imkanları, beceri kazandırma vb.

Fiziksel Zarar

Tanım

Çocuklara yönelik **çevre ya da insan kaynaklı her tür bedensel zarar, yaralanma, sakatlanma ya da can kaybı durumu**. Buna fiziksel zararın yanı sıra genel şiddet, taciz ya da istismar da neden olabilir.

Bedensel Zarara Müdahale

- Başlıca riskler ve mevcut müdahale yöntemlerini tespit edin.
- Güvenli bölgeler oluşturun ve riskleri önleyip azaltacak faaliyetleri teşvik edin.
- Güvenlik, riskler ve bunların nasıl önlenebileceği konularında toplum temelli mesajlar verin.
- Müdahale programlarının oluşturulması, kullanımı ve kalitesine destek sağlayın.

Koruyucu Çevre

Alıştırma

Çocuk korumaya yönelik bir program alanındaki tabloyu doldurun.

- Bölgenizdeki olası 3 risk/tehdit belirleyin
- Her risk/tehdit için önleme ve müdahale stratejinizi belirlemede size destek olabilecek ÇKAS'ı kullanın.

15 dakikanız var!

Alıştırma

Program Alanı

Riskler /
Tehditler

Önleme
Stratejileri

Müdahale
Stratejileri

1.

2.

3.